

**ARHIEPISCOPIA TIMIȘOAREI
LA CEA DE-A 75-A ANIVERSARE**

Preot dr. Ionel Popescu

ARCHDIOCESE OF TIMISOARA ON THE 75TH ANNIVERSARY

Abstract: The re-establishment of the Archdiocese of Timisoara is a historical act and a recognition of the role that our Church had in the spiritual, national and cultural life of the Romanian Orthodox living on the blessed lands of Banat. The elevation to the rank of archbishop of Bishop Vasile Lazarescu, „distinguished scholar of our Church“, as former minister Radu Roșculeț called him, is not only an act of historical justice, but also of recognition of the theological, pastoral and cultural activity carried out by this worthy hierarch in Sibiu and Oradea, in Caransebeș and Timișoara, crowned by the founding of the monumental metropolitan cathedral in the capital of Banat.

Keywords: historical, church of Banat, spiritual, national, cultural

La 24 aprilie 1947, Sinodul Permanent al Bisericii Ortodoxe Române, întrunit sub președinția patriarhului Nicodim Munteanu, a aprobat ridicarea scaunului episcopal de la Timișoara la rangul de scaun arhiepiscopal.

Gramata patriarhală emisă la 24 iunie 1947 subliniază că, Sinodul Permanent, „apreciind așa cum se cuvine stăruința în dreapta credință și atașamentul față de Biserica străbună a fiilor săi duhovnicești de pe frumoasele plaiuri bănățene, exteriorizate și prin sacrificiile materiale cu care au ridicat deosebitul de frumos lăcaș al Domnului în orașul Timișoara, a găsit de bine să ia în considerare cererile repetate ale acestor credincioși bănățeni pentru înălțarea în rang a episcopiei lor din Timișoara”¹.

Ridicarea scaunului episcopal al Timișoarei pe pedestalul istoric de altădată s-a bucurat și de sprijinul Guvernului României, care a aprobat această hotărâre

¹ I.D.Suciu, R. Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol.II, Ed. Mitropolia Banatului, Timișoara, 1980, p. 1028; Petrică Zamela, *Mitropolitul Vasile Lazarescu al Banatului. (1894-19690. Monografie istorică*. Ed. Universității din Oradea, 2011, p. 81-82.

a Sinodului Permanent, „ca un semn de ocrotire și cinstire din partea înaltului for bisericesc”².

Hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii noastre a fost întărită de Legea nr. 195 din 30 mai 1947, votată de Adunarea Deputaților și publicată în Monitorul Oficial nr. 135 din 17 iunie 1947³.

„Scaunul episcopal ortodox român al Timișoarei – stipulează Legea nr. 195 – se ridică la rangul de scaun arhiepiscopal, pe data publicării acestei legi”, iar „titularul Eparhiei Ortodoxe Române a Timișoarei devine arhiepiscop ortodox român al Timișoarei”⁴.

Profund recunoscători pentru împlinirea acestui vechi deziderat al românilor ortodocși din Banat, membrii Adunării Eparhiale au adresat mulțumiri patriarhului Nicodim Munteanu și Guvernului României pentru „înălțarea Episcopiei ortodoxe române a Timișoarei la rangul de Arhiepiscopie”⁵.

Evenimentul istoric al înălțării episcopiei de la Timișoara la rangul de arhiepiscopie a fost primit cu mare bucurie de către clericii și credincioșii bănățeni. Astfel, „Biserica Bănățeană” și „Calendarul Arhiepiscopiei Timișorii”, organe oficiale de presă ale Episcopiei Timișoarei, au publicat materiale ample consacrate manifestărilor organizate la data de 29 iunie, în capitala Banatului, pe care le-a intitulat „Sărbătoarea ortodoxiei bănățene” și „Festivitățile de la Timișoara”⁶.

„Biserica Bănățeană” subliniază că „ziua de 29 iunie marchează un act istoric de o deosebită importanță pentru ortodoxia românească din acest colț de țară. În această zi măreață a avut loc solemnitatea ridicării scaunului episcopal al Timișoarei, la rangul de scaun arhiepiscopesc”, episcopul Vasile Lazarescu fiind înălțat la rangul de arhiepiscop⁷.

„La marea sărbătoare – se arată în continuare – au participat în mod tainic și umbrele falangei de luptători, care au militat pentru realizarea acestui sfânt ideal al românismului bănățean”⁸, adică vrednicii înaintași luptători, de-a lungul vremurilor, pentru înfăptuirea sa.

După oficierea sfinte Liturghii, în catedrala mitropolitană, ministrul Cultelor, Radu Roșculeț a citit Legea nr. 195/1947 prin care Episcopia Timișoarei a fost ridicată la rangul de Arhiepiscopie, iar delegatul Sfântului Sinod, preotul Gheorghe Vintilescu, a lecturat gramata Sfântului Sinod care subliniază „stăruința în dreapta credință și atașamentul față de Biserica străbună ale fiilor săi duhovnicești de pe frumoasele plaiuri bănățene, exteriorizate și prin

² Suciu, Constantinescu, p. 1028.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*; „Biserica Bănățeană”, Timișoara, anul VIII, nr. 26-27, 30 iunie 1947, p. 26-27.

⁵ I.D. Suciu, *Monografia Mitropoliei Banatului*, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1977, p. 235.

⁶ „Biserica Bănățeană”, p. 4-6; „Calendarul Arhiepiscopiei Timișorii pe anul de la Hristos 1948”, p. 53-59.

⁷ „Biserica Bănățeană”, p. 4.

⁸ *Ibidem*.

sacrificiile materiale cu care au ridicat deosebitul de frumos Lăcaș al Domnului în orașul Timișoara ...”⁹.

Gramata patriarhală se încheie cu „speranța nestrămutată că această înălțare în rang va fi un îndemn în plus pentru credincioșii bănățeni, spre o mai mare întărire în dreapta credința în Atotputernicul Dumnezeu...”¹⁰.

În cadrul luărilor de cuvânt, ministrul Radu Roșculeț a evidențiat din nou că actul istoric din catedrala mitropolitană s-a înfăptuit în urma „înaltei dorințe a credincioșilor din acest colț de țară [...]. Biserica noastră străbună – menționa ministrul – în trecutul întreg al neamului a fost păstrătoarea culturii și a datinilor noastre, îndeosebi în aceste părți [...]. Ne dăm seama că ceea ce poate să înalțe omenirea, s-o spiritualizeze, s-o înfrățească, este numai instituția divină a Bisericii ...”¹¹.

Cuvântul arhiepiscopului Vasile Lazarescu a făcut referire la demersurile efectuate de Eftimie Murgu, tribunul Banatului, care cerea, în anul 1848, pe Câmpia Libertății de la Lugoj ca românilor bănățeni „să li se dea obișnuitul lor mitropolit” și la Andrei Mocioni, vajnicul susținător al străvechiului deziderat ca „Biserica strămoșească din aceste părți să fie ridicată de pe deal pe munte, după vrednicia ei în trecutul neamului”¹².

Adresându-se în mod direct credincioșilor prezenți și păstoriților săi de pe întregul cuprins al eparhiei, arhiepiscopul Vasile Lazarescu își exprimă nădejdea că „ceea ce s-a făcut astăzi, va atașa pe credincioșii bănățeni și mai mult de Biserică. Vă rog, iubiții mei credincioși – spunea ierarhul bănățean – să luați aminte la atenția ce se arată Bisericii noastre. Este primul pas spre desăvârșita emancipare a Bisericii noastre bănățene”¹³.

Manifestările solemne consacrate ridicării episcopiei de la Timișoara la rangul de arhiepiscopie au fost onorate de reprezentanții confesiunilor catolice, greco-catolice, sârbești, lutherane și reformate din oraș, în frunte cu episcopul romano-catolic Augustin Pacha, dar și de reprezentanții autorităților locale¹⁴.

Ecourile evenimentului bisericesc de la Timișoara au ajuns și în presa națională, bisericească și laică.

Spre pildă, „Telegraful român” de la Sibiu, cel mai vechi ziar bisericesc cu apariție neîntreruptă din țara noastră, în articolul intitulat *O solemnitate înălțătoare*, nota: „Frumoasa metropolă a Banatului a trăit Duminică (29 iunie a.c.) clipe de însuflețită și adâncă prăznuire cu prilejul înălțării Episcopiei Timișoarei la rangul de Arhiepiscopie și a investirii P.S. Episcop Dr. Vasile

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*, p. 5.

¹¹ „Biserica Bănățeană”, p. 5; „Calendarul Arhiepiscopiei...”, p. 56.

¹² *Ibidem*; „Calendarul Arhiepiscopiei ...”, p. 57.

¹³ „Calendarul Arhiepiscopiei ...”, p. 58.

¹⁴ „Biserica Bănățeană”, p. 6.

Lazarescu cu gradul de Arhiepiscop al Banatului”¹⁵. Prestigioasa publicație mitropolitană de la Sibiu își informa, apoi, cititorii și despre modul de desfășurare a acestei *solemnități* înălțătoare, trecând în revistă personalitățile bisericești și laice prezente și luările de cuvânt.

„Jurnalul de dimineață” din București a prezentat cititorilor evenimentul de la Timișoara în articolul intitulat *Înălțătoarea sărbătoare bisericească din capitala Banatului*¹⁶.

„Frumoasa capitală a Banatului – arată autorul articolului – îmbrăcând straie sărbătorești a trăit clipe de adâncă viațuire creștină alături de clerul și păstorul sufletesc, învățatul ierarh I.P.S. Arhiepiscop Vasile, ctitor de catedrală și înflăcărat propovăduitor de viață ortodoxă”¹⁷.

Ziarul bucureștean precizează că la această solemnitate a participat o „mulțime imensă”, ceea ce „a dovedit cu prisosință că acest deziderat bisericesc nu a reprezentat nicidecum fala și mândria câtorva din ierarhia clerului Înalt, ci înfățișa un act trăit și simțit în adâncuri de tot norodul bănățean”¹⁸.

În concluzie, reînființarea Arhiepiscopiei Timișoarei este un act istoric și de recunoaștere a rolului pe care l-a avut Biserica noastră în viața spirituală, națională și culturală a românilor ortodocși trăitori pe plaiurile binecuvântate ale Banatului.

Prin ridicarea Episcopiei Timișoarei la rangul de Arhiepiscopie începe, totodată, o nouă etapă în viața bisericească a românilor bănățeni, pentru înfăptuirea căreia au luptat frunțașii ortodoxiei românești bănățene de-a lungul secolelor, unii fiind aspru prizoniți pentru aceasta de către stăpânitorii vremelnici ai Banatului.

Înălțarea la rangul de arhiepiscop a episcopului Vasile Lazarescu, „distins cărturar al Bisericii noastre”, cum îl numea fostul ministru Radu Roșculeț¹⁹, nu este doar un act de dreptate istorică, ci și de recunoaștere a activității teologice, pastorale și culturale desfășurată de acest vrednic ierarh la Sibiu și la Oradea, la Caransebeș și Timișoara, încununată de ctitorirea monumentalei catedrale mitropolitane din capitala Banatului.

¹⁵ „Telegraful român”, Sibiu, 1947, nr.25-26, cf. „Biserica Bănățeană”, Timișoara, anul VIII, nr.28-30/10 august 1947, p.5.

¹⁶ „Jurnalul de dimineață”, București, nr.773/3 iulie 1947, cf. „Biserica Bănățeană”, p. 5.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ „Biserica Bănățeană”, nr.26-27/1947, p. 4.